

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

DZIAŁ URZĘDOWY

RUCH SŁUŻBOWY

Odznaczenia.

Pan Prezes Rady Ministrów nadał:

Srebrny Krzyż Zasługi

mgr Józefowi Zimmerowi, urzędnikowi Oddziału w Gdyni
za zasługi na polu pracy społecznej.

(Monitor Polski Nr 27 z 3. 2. 1939 r.)

Przeniesienia.

Dąbrowski Stanisław,	urzędnik	ze Lwowa	do Wydz. Kredytowego,
Dębicki Zdzisław,	"	z Równego	" Lublina,
mgr Garapich Michał,	"	" "	" Lwowa,
Gorzech Leon,	"	" Ostrowa Wlkp.	" Gdyni,
mgr Kruszewski Wacław,	"	" Lublina	" Wydz. Kredytowego,
Leo Zdzisław,	"	" Krakowa	" Tarnowa,
Maszkowski Rafał,	"	ze Lwowa	" Rzeszowa,
Matlak Tadeusz,	"	z Grodna	" Wydz. Kredytowego,
Sadowski Marian,	"	" Tarnowa	" Tarnopola,
Solarski Leonard,	"	" Tarnopola	" Lwowa,
Stary Tadeusz,	"	" Rzeszowa	" Tarnopola,
mgr Wendorff Wiktor,	"	" Piotrkowa	" Lwowa,
Ziemek Brunon,	"	" Gdańska	" Biura Kom. Dewiz.
mgr Zimmer Józef,	"	" Tarnopola	" Gdyni,
Egler Ella,	urzędniczka	" Poznania	" Łodzi,
Jastrzębski Jerzy,	biuralista	" Drohobycza	" Poznania,
Kaczyński Zygmunt,	kand. na biur.	" Gdyni	" Ostrowa Wlkp.
Janaś Jan,	woźny-dozorca	" Baranowicz	" Bydgoszczy,
Kentzer Witold,	woźny	" W. Administr.	" Wydz. Kredytowego.

Przyjęcia.

mgr Bidziński Zbigniew,	kand. na urzędnika	do Oddz. w Bielsku,
mgr Dworski Roman,	" " "	" " Gdyni,
Grudziński Tadeusz,	" " "	" " Białymstoku,
Szmyt Kazimierz,	" " "	" " Równem,
Pawłowski Antoni,	" " biuralistę	" " Bydgoszczy,
Rachwał Zygmunt,	" " "	" " Brześciu n. Bugiem,
Szydłowski Adam,	" " "	" " Bielsku,
Wróbel Zdzisław,	" " "	" " Drohobyczu,
Podoski Jerzy,	kontr. biuralista	" " Częstochowie,
Olszewska Bronisława,	kand. na biuralistkę	" " Gdyni,
Przegalińska Danuta,	" " "	" " Lublinie,
Kuryło Antoni,	" " woźn.-doz.	" " Baranowiczach,
Polak Kazimierz,	" " wartownika	" Wydz. Administrac. (Straż Bezp.).

Zwolnienia.

Czaplicki Andrzej,
Gerbin Brunon,

urzędnik z Biura Kom. Dewiz.
kand. na woźn.-dozorcę z Oddz. w Bielsku.

Emerytowania.

Fabiszewski Jozef,

woźny Oddziału w Bydgoszczy.

Zmarli.

Kisza Jerzy,

emeryt. biuralista Oddz. w Bielsku.

Walne Zebranie Akcjonariuszów Banku Polskiego.

Dnia 13 lutego r. b. odbyło się Walne Zebranie Akcjonariuszów Banku Polskiego, w którym wzięło udział 112 akcjonariuszów reprezentujących 322.150 akcji imiennych. Za stołem prezydialnym zajęli miejsca: Prezes Banku p. Władysław Byrka, jako przewodniczący Zebrania, Komisarz Banku p. Dyrektor Wiesław Domaniewski oraz Naczelny Dyrektor Banku p. dr Leon Barański.

Na sekretarza Zebrania powołał Prezes Banku p. Naczelnika mgr Franciszka Szulwica. Przedmiotem obrad Walnego Zebrania były następujące sprawy:

1) zatwierdzenie sprawozdania Banku za rok 1938 wraz z bilansem i rachunkiem zysków i strat oraz projektowanego podziału zysków;

2) zmiana art. 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 27, 31, 34, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 67, 68, 71, 75, 76, 77, 78, 86, 87, 88 statutu; zmiana układu i numeracji działów statutu;

3) wybór 4 członków Rady i 3 zastępców oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej i 3 zastępców.

Po zagajeniu Zebrania przez p. Prezesa Banku przystąpiono do odczytania sprawozdania Komisji Rewizyjnej i po dyskusji uchwalono jednomyślnie wnioski Rady w przedmiocie: 1) zatwierdzenia sprawozdania, bilansu ostatecznego wraz z rachunkiem zysków i strat oraz projektowanego podziału zysków za 1938 rok i 2) terminu wypłaty dywidendy.

Następnie po dyskusji Walne Zebranie jednomyślnie uchwaliło wniosek Rady w przedmiocie zmiany szeregu artykułów statutu Banku Polskiego przewidzianej drugim punktem porządku obrad.

Zmiana statutu Banku obejmuje zagadnienia, które uszeregować można jak następuje: a) sprawy emisji i pokrycia; b) wymienialność biletów Banku; c) kredyty dla Skarbu Państwa; d) przywilej emisyjny e) czynności Banku; f) uprawnienia akcjonariuszów; g) sprawy organizacyjne; h) różne zmiany natury prawno-porządkowej.

a) Dawny przepis artykułu 51 o 30%-owym pokryciu złotem obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań okazał się w obecnych warunkach nieodpowiedni. Nowy system przewiduje tak zwany obieg fiducjarny, którego wysokość ustala artykuł 52 na sumę 800 milionów złotych; Radzie Banku przysługiwać będzie prawo podwyższenia tej kwoty, za zgodą Ministra Skarbu najwyżej do 1.200 mln. zł. Złota zaś będzie Bank obowiązany posiadać co najmniej 40% tej sumy o jaką obieg biletów łącznie ze stanem natychmiast płatnych zobowiązań przekraczać będzie emisję fiducjarną.

Zamiast dotychczasowego rozróżnienia przez statut pokrycia złotem i tzw. pokrycia bankowego obiegu biletów (dawny artykuł 53), nowy artykuł 51 przewiduje, że łączna kwota biletów w obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań ma być pokryta następującymi aktywami: złotem w monetach i sztabach, pieniędzmi zagranicznymi i dewizami, zapasem polskich monet srebrnych i bilonu, weksłami, warrantami, czekami i kuponami od papierów wartościowych, pożyczkami zabezpieczonymi zastawami, biletami skarbowymi, zapasem papierów procentowych, długiem Skarbu Państwa z tytułu kredytów przewidzianych w artykule 55.

b) Zasada wymienialności biletów na złoto i dewizy, przewidziana w artykule 47, jest dostosowana do stanu faktycznego i prawnego, jaki istnieje w dziedzinie walutowej; obowiązujący bowiem dotychczas przepis o wymienialności biletów na чеки zagraniczne w walucie wymienialnej na złoto stał się bezprzedmiotowy, gdyż waluty takie — z wyjątkiem belga — nie istnieją. Ponadto artykuł 47 w swej nowej redakcji został dostosowany do obowiązujących przepisów dewizowych.

c) Nowy artykuł 55 postanawia, że na czas trwania przywileju emisyjnego Bank udziela Skarbowi: 1) bezprocentowego kredytu w otwartym rachunku, z którego Skarb Państwa korzysta do wysokości 150 mln. zł (zamiast jak dawniej 100 mln. zł) i 2) oprocentowanego kredytu amortyzacyjnego do wysokości 515 mln. zł na cele konsolidacji niektórych kredytów udzielonych przez Bank bankom państwowym w latach od 1931 do chwili wejścia w życie uchwalonych zmian statutu. Dług Skarbu Państwa z tego tytułu może być książkowy lub też w całości bądź w części zamieniony na obligi Skarbu Państwa, względnie do wysokości 188 mln. zł na gwarantowane przez Skarb Państwa obligi przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i Państwowego Funduszu Drogowego. Wierzytelności Banku z tytułu tego kredytu oprocentowane będą w wysokości 3% w stosunku rocznym. Sposób amortyzacji tego kredytu ustali umowa Banku z Ministrem Skarbu.

Równocześnie do artykułu tego wprowadzony został nowy przepis ustalający, że poza wypadkami określonymi statutem Bank nie może dokonywać żadnych operacji, których wynikiem byłoby udzielenie Skarbowi Państwa kredytu.

d) Artykuł 46 w nowym brzmieniu przedłuża przywilej emisyjny, wygasający w końcu 1944 r., do 31 grudnia 1954 r.

e) Szereg artykułów statutu dotyczących czynności Banku został dostosowany do wyżej omówionych zmian. Ponieważ konsolidacja zadłużenia Skarbu Państwa spowoduje poważne zmniejszenie portfela wekslowego Banku, górna granica niektórych operacji Banku określona została nie w stosunku procentowym do portfela wekslowego, lecz cyfrą absolutną. Tak więc ogólna suma pożyczek i kredytów Banku udzielonych na zastaw wartości przewidzianych w artykule 63 nie będzie mogła przekroczyć 300 mln. zł, podczas gdy dotychczas ograniczona była do wysokości 30% portfela wekslowego Banku. Stopa procentowa od pożyczek i kredytów zabezpieczonych zastawami — według nowego brzmienia artykułu 65 — powinna być co najmniej o $\frac{1}{2}\%$ wyższa od stopy dyskontowej, a nie jak dotychczas o 1%. Zmieniony artykuł 60 o dyskoncie krótkoterminowych papierów wartościowych, na mocy którego Bank dyskontował bilety skarbowe, zezwala Bankowi kupować i sprzedawać bilety skarbowe dopuszczone do obrotów giełdowych; ogólna suma biletów posiadanych przez Bank nie może przekraczać kwoty 400 mln. zł. W artykule 54 podwyższono ze 150 mln. do 200 mln. zł ogólną sumę, do której Bank ma prawo nabywać na własny rachunek papiery procentowe. Na miejsce dotychczasowych artykułów 58 i 60, zakres czynności dyskontowych Banku ustala nowy artykuł 58. W nowej redakcji artykuł ten postanawia, że weksle zabezpieczone rejestrowym zastawem rolniczym oraz weksle wynikające z udzielonych przez instytucje kredytowe zaliczkowych kredytów na sprzedaż produktów rolnych mogą być 9-miesięczne; również 9-miesięczne mogą być weksle pochodzące z kredytów sezonowych, zaciągniętych przez przedsiębiorstwa tych związanych z rolnictwem gałęzi przemysłu, które ustali Rada Banku. Ponadto dopuszczone są do dyskonta чеки na krajowe instytucje kredytowe. Natomiast przepis artykułu 60 przewidujący dyskont papierów wartościowych został zniesiony. Kupony od papierów wartościowych i warranty będą w dalszym ciągu przyjmowane do dyskonta.

Wreszcie wspomnieć należy o zniesieniu przewidzianych w dotychczasowym statucie, lecz w praktyce nie dokonywanych, operacji kupna i sprzedaży srebra (dawny art. 55), pożyczek na zastaw złota i srebra (art. 63) oraz przyjmowania srebra na przechowanie (art. 71).

f) Zmiana artykułu 5 polega na tym, że akcje imienne wydawane będą w odcinkach zbiorowych nie niższych od 10 akcyj, zamiast jak obecnie 25 akcyj. Akcje na okaziciela będą mogły być zamieniane na akcje imienne za zgodą Prezesa Banku. W artykułach 5 i 6 wprowadzono zmianę o charakterze porządkowym polegającą na usunięciu postanowień

o zamianie dawnych akcji Banku na akcje nowego wzoru jako obecnie nieaktualnych. Zmiana artykułów 17 i 18 dotyczących uprawnień akcjonariuszów na Walnym Zebraniu polega na obniżeniu z 25 do 10 ilości akcji dających prawo 1 głosu na Zebraniu oraz na podwyższeniu z 500 do 1.000 maksymalnej ilości głosów jaka przysługuje jednemu akcjonariuszowi; w ten sposób maksymalna ilość głosów będzie osiągana przy posiadaniu 10.000 sztuk akcji a nie 12.500 sztuk jak dotychczas. Artykuł 77 w nowej redakcji ustala, że akcje Banku i wypłacona od nich dywidenda i superdywidenda nie podlegają do końca 1954 r. żadnym podatkom.

Nastąpiła również zmiana artykułu 75 o podziale czystego zysku. Dotychczas obowiązywała zasada, że Skarb Państwa bierze udział w zyskach Banku po wydzieleniu akcjonariuszom 8% dywidendy. Obecnie udział Skarbu Państwa rozpoczynać się będzie po wydzieleniu akcjonariuszom 6% dywidendy. Równocześnie wprowadzono przepis przewidujący możliwość utworzenia rezerwy na wypłatę dywidendy. Na wniosek Rady Banku Walne Zebranie będzie mogło całość lub część kwoty przewidzianej na superdywidendę przeznaczyć na rezerwę celem uzupełnienia w latach następnych dywidendy oraz superdywidendy do łącznej wysokości 8%, o ile zyski Banku w danym roku na taką wypłatę nie wystarczyłyby. Na zwiększenie czystych zysków Banku wpłynie obniżenie — stosownie do artykułu 76 — funduszu zapasowego o straty wynikłe na lokacie tegoż funduszu do końca 1938 r. w związku ze spadkiem kursu funta i dolara oraz konwersją niektórych papierów wartościowych. Po dokonaniu tego jednorazowego odpisu (z 89 mln. zł do 75 mln. zł) i umorzeniu w ten sposób wszystkich strat kursowych, dochód z lokaty funduszu, przeznaczany w ostatnich latach na pokrywanie tych strat, będzie w przyszłości powiększał czysty zysk Banku przeznaczony do podziału pomiędzy akcjonariuszów.

g) Stanowisko Wiceprezesa Banku przewidziane w dotychczasowym artykule 39 nie będzie nadal utrzymane. W nowym brzmieniu artykuł 39 ustala, iż na wypadek nieobecności Prezesa zastępuje go w przewodnictwie na Walnym Zebraniu lub w Radzie Banku członek Rady z wyboru wyznaczony przez Ministra Skarbu; w związku z tą zmianą znowelizowane zostały artykuły 22, 25, 31, 40 i 43, w których jest mowa o Wiceprezesie.

Dotychczas członkowie Komisji Rewizyjnej wybierani byli na podstawie artykułu 45 z pośród uczestników Walnego Zebrania. Obecnie artykuł 44 (dawniej 45) ustala, że członkiem Komisji Rewizyjnej może być każda osoba wybrana przez Walne Zebranie, posiadająca w czasie pełnienia swych czynności co najmniej 10 akcji imiennych Banku i zapisana w księdze akcjonariuszów. Do zmian natury organizacyjnej zaliczyć można także zmianę artykułu 3 przewidującą, że Rada Banku będzie mogła otwierać i związać Zastępstwa na podstawie uchwały nie wymagającej — jak uprzednio — zgody Ministra Skarbu; otwieranie i zwijanie Oddziałów Banku wymagać będzie nadal zgody Ministra Skarbu.

Artykuł 78 dotyczący bilansu Banku dostosowuje skrócony bilans dekadowy do zmian przewidzianych w czynnościach Banku; bilans ten wykazywać będzie po stronie czynnej zadłużenie Skarbu z podziałem na dług z tytułu kredytu bezprocentowego i dług z tytułu oprocentowanego kredytu amortyzacyjnego zgodnie z nowym artykułem 55. Po stronie biernej bilansu wprowadzony został bardziej szczegółowy niż dotychczas podział rachunków żyrowych, przy czym stan rachunków banków i innych instytucji kredytowych będzie wyodrębniony.

h) Zmiany statutu natury porządkowej polegają na wyeliminowaniu artykułu 41 dotyczącego Komisarza Banku z działu III, rozdziału C i zamieszczeniu tego artykułu jako 45 w odrębnym dziale IV. W związku z tym zmniejszą się o jeden dotychczasowe numery artykułów 42, 43, 44 i 45, natomiast powiększy się o jeden numeracja dotychczasowych działów IV do VIII.

Pozostałe zmiany statutu są natury redakcyjnej lub też dostosowują dotychczasowe przepisy do ogólnych norm prawnych. Między innymi z artykułu 4 skreślone zostało omówienie zmian jakim uległ kapitał zakładowy Banku. Drobnym zmianom redakcyjnym lub prawnoporządkowym uległy artykuły: 8, 9, 12, 19, 21, 27, 34, 35, 54, 56, 57, 59, 64, 67, 68, 71, 86, 87 i 88.

Punkt trzeci i ostatni porządku obrad poświęcony był wyborowi członków Rady i Komisji Rewizyjnej oraz ich zastępców.

W wyniku dokonanych wyborów wybrani zostali:

do Rady Banku:

pp. Henryk Brun, Henryk Strasburger, August Zaleski i Józef Żychliński (wszyscy ponownie)

jako zastępcy członków Rady:

(na 1 rok)

pp. Aleksander Ciszewski, Jan Morawski i Edward Natanson (wszyscy ponownie)

do Komisji Rewizyjnej:

(na 1 rok)

pp. Władysław Heinrich, Jan Kucharzewski, Antoni Olszewski, Włodzimierz Seydlitz i Leopold Skulski (wszyscy ponownie)

jako zastępcy członków Komisji Rewizyjnej:

(na 1 rok)

pp. Stefan Brun, Stanisław Fałat i Stanisław Skonieczny (wszyscy ponownie).

Członkami Rady z wyboru są zatem obecnie pp. Henryk Brun, Mieczysław Chłapowski, Władysław Demby, Wacław Fajans, Alfred Falter, Feliks Maciszewski, Kazimierz Papara, Marian Rapacki, Henryk Steinhagen, Henryk Strasburger, August Zaleski i Józef Żychliński.

Nowe formularze.

Nr. formularza	NAZWA FORMULARZA	Termin przechowywania		Rodzaj formularza	Przeciętna ilość formularzy, potrzebna w Oddziale		U w a g a
		mie- sięcy	lat		mie- sięcz- nie	rocz- nie	
463	Kartoteka przydziału dewiz (wnioski finansowe)	—	10	karton	—	—	w miarę potrzeby tylko Komisja Dewizowa
42	Karta złego płatnika	—	3	karton	—	—	nowe wydanie w miarę potrzeby tylko większe Oddziały okóln. Nr 3/1939 r.

Unieważnione formularze.

Nr. formularza	NAZWA FORMULARZA	Termin przechowywania		Rodzaj formularza	Przeciętna ilość formularzy, potrzebna w Oddziale		U w a g a
		mie- sięcy	lat		mie- sięcz- nie	rocz- nie	
42	Kartoteka złych płatników	—	5	karton	—	—	ewent. zapas zużytkować do podr. zapisków
51	Dekadowe zawiadomienie Wydziału Kredytowego Dyrekcji o otwarciu i zniesieniu konkursu, wstrzymaniu wypłat, wyrównaniach i wpisach handlowo-sądowych itp.	—	1	arkusz	—	75	
56	Zawiadomienie wzajemne Oddziałów o niewypłacalności akceptantów, względnie wystawców	—	1	kartka	—	5	

Z Biblioteki Banku Polskiego.

W czasie od 1 do 28 lutego r. b. włącznie, Biblioteka nabyła lub otrzymała, poza zakupionymi na stałe do użytku Wydziałów, następujące wydawnictwa:

171/51 <i>R. Boule</i>	— Les grands établissements de crédit devant la crise, Paris 1938.
168/4 <i>R. Burrows</i>	— The Problems and Practice of Economic Planning, London 1937.
168/8 <i>A. R. Braden</i>	— Die offene Markt Politik, ein Beitrag zur Politik der Zentralnotenbanken, Würzburg 1935.
168/16 <i>E. J. P. Benn</i>	— Debt private and public, good and bad, London 1938.
168/17 <i>C. Brooks</i>	— Can 1931 come again, London 1938.
166/46 <i>A. S. Broda</i>	— Zadłużenie drobnych gospodarstw na dzień 1 lipca 1938 roku, Warszawa 1939.
171/49 <i>J. Chappey</i>	— La crise du capital, Paris 1937.
162/51 <i>W. Daitz</i>	— Der Weg zur völkischen Wirtschaft und zur Europäischen Grossraumwirtschaft, Berlin 1938.
168/10 <i>H. Dabelstein Dr</i>	— Monetäre Massnahmen zur Ueberwindung der Depression, Emsdetten 1937.
168/21 <i>W. Diehm Dr</i>	— Das Problem des wertstabilen Geldes, Berlin 1937.
168/26 <i>P. Einzig</i>	— Economic Problems of the Next War, London 1939.
171/50 <i>L. François et N. Henry</i>	— Traité des opérations de Change-Bourse-Banque (Théorie — Pratique — Comptabilité), Paris 1939.
168/18 <i>G. J. Goschen</i>	— Théorie des changes étrangers, Paris 1892.
164/35a <i>T. E. Gregory</i>	— Problèmes actuels de politique monétaire (Berlin, Congrès 1937, Document Nr 2), Bruxelles 1937,
168/32 <i>H. K. Hendrikson Dr</i>	— Interwencja państwa w zakresie komunikacji, Warszawa 1939.
168/22 <i>A. Halasi Dr</i>	— Die Goldwährung, Berlin 1933.
4/65 <i>W. Hermann Dr</i>	— Die Reichsbank im grösseren Deutschland, Berlin 1938.
168/5 <i>P. Jolly</i>	— Les Echanges Commerciaux et la Compensation, Paris 1939.
168/29 <i>R. Kaderli Dr</i>	— Die Sicherung des Bankkredites, Bern 1938.
168/20 <i>W. Kalveram Dr</i>	— Die Prüfung der Kreditwürdigkeit, Berlin 1937.
4/61 <i>W. Kertscher</i>	— Die Entwicklung der neuen Finanz und Bankpolitik, Jena 1937.
171/48 <i>B. Kowalski</i>	— Les Perspectives maritimes de la Pologne, Paris 1938.
168/28 <i>R. Lotter R.</i>	— Das Problem einer Verbindung der deutschen mit der englischen Währung, Warburg 1937.
168/6 <i>R. Lasson</i>	— La Baisse de l'Intérêt en Grande-Bretagne de 1932 à 1936, Paris 1936.
154/44 <i>G. Mortara</i>	— Prospettive Economiche, Milano 1937.
168/14 <i>G. May</i>	— L'assainissement et le contrôle des banques de dépôt par l'Etat depuis 1931 (Allemagne — Belgique — Italie), Paris 1937.
168/27 <i>K. Matthies</i>	— Der Goldblock, seine währung und handelspolitischen Probleme, Berlin 1937.
168/33 <i>G. v. Meiss</i>	— Betrachtungen über die Beziehungen zwischen Krieg und Wirtschaft, Zurich 1937.
37/41 <i>H. Mianowski</i>	— O stworzenie warunków dla inicjatywy prywatnej na terenie C. O. P., Kraków 1938.
4/63 <i>A. Nagel</i>	— Die Wirtschaftspolitik des Absolutismus und die Wirtschaftspolitik des nationalsozialistischen Staates, Jena 1937.

- 171/52 *F. Oulès* — Le mécanisme des échanges internationaux et la Politique commerciale en temps de crise, Paris 1936.
- 37/40 *A. Olszewski* — Przesilenie w polskim przemyśle węglowym, Warszawa 1936.
- 168/12 *J. Prim Dr* — Risikoprobleme im Kredit, Leipzig 1936.
- 161/53 *A. Plesch* — Recueil d'arrêts et de consultations sur la clause-or, Paris 1937.
- 168/2 *J. Robinson* — Introduction to the Theory of Employment, London 1938.
- 4/62 *C. H. Reichert* — Die Zwischenstaatliche Wirkung der Aufhebung der Goldklauseln, München 1938.
- 168/11 *H. J. Richter Dr* — Voraussetzungen und Möglichkeiten einer internationalen Währungsstabilisierung, Bleicherode 1937.
- 168/24 *H. Rollitz Dr* — Verfall und Wiederaufbau der französischen Währung seit dem Kriege (1914–1932), Berlin 1933.
- 168/23 *H. Schieffelin Dr* — Die Geldschöpfung als finanzwirtschaftliches Deckungsmittel, Hamburg 1938.
- 168/9 *W. Stäuber Dr* — Die Geschäftlichen Beziehungen zwischen den Europäischen Notenbanken und dem Staat unter besonderer Berücksichtigung der Periode 1928–1935, Zurich 1937.
- 168/3 *C. H. V. Sutherland* — Coinage and Currency in Roman Britain, London 1937.
- 168/34 *H. Tennenbaum* — Finansowanie inwestycji, Warszawa 1939.
- 168/7 *R. Traub* — Le Contrôle des changes, Paris 1939.
- 161/54 *P. Wiel* — Krieg und Wirtschaft, Berlin 1938.
- 168/1 *H. Withers* — The Meaning of Money, London 1937.
- 4/64 *G. Walde Dr* — Neuere italienische Geldlehren, Breslau 1937.
- 168/13 *W. Willmanns Dr* — „Deflation“ und Finanzwirtschaft, Würzburg 1938.
- 168/25 *K. Wever* — Die Bedeutung der Kreditschöpfung und die Möglichkeit ihrer Kontrolle durch staatliche Kredit und Währungspolitik, Köln 1938.
- 156/22 „ — Sprawozdanie Komisji do zbadania gospodarki przedsiębiorstw państwowych, Warszawa 1939.
- 168/30-31 „ — Report on the Study and Investigations of the Work, Activities, Personnel and Functions of protective and reorganization Committees, Part V — Protective Committees and Agencies for Holders of Defaulted Foreign Governmental Bonds, Part VI — Trustees under Indentures, Washington 1937.
- 168/15 „ — Industrial Price Policies, New York 1938.
- 19/42 „ — Zehn Jahre Cechoslovakische Nationalbank, Prag 1937.
-

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(DRUKOWANE JAKO RĘKOPIS).

TREŚĆ:

Przegląd zagraniczny:			
Zagraniczne rynki pieniężne w styczniu 1939 r.	str.	9	
Anglia. Bank Angielski	"	16	
Francja. Bank Francuski	"	16	
Niemcy. Bank Rzeszy	str.	17	
St. Zjedn. Ruchy złota	"	18	
" Banki Rezerwy Federalnej	"	18	
Stopy dyskontowe banków biletowych	"	19	

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY.

ZAGRANICZNE RYNKI PIENIĘŻNE

w styczniu 1939 r.

W ciągu stycznia sytuacja na rynkach światowych kształtowała się przede wszystkim pod wpływem niepokojów politycznych, które przybrały na sile w trzecim a zwłaszcza w czwartym tygodniu miesiąca. Szczególnie ujemnie na nastroje rynków oddziaływały: ustąpienie dr Schachta ze stanowiska prezesa Banku Rzeszy, zajęcie Barcelony przez wojska generała Franco, dalsze zaostrzenie się stosunków włosko-francuskich oraz obawy co do treści mowy kanclerza Hitlera zapowiedzianej na dzień 30 stycznia. Wszystkie te czynniki w połączeniu z mniej optymistycznymi przewidywaniami rozwoju koniunktury w Stanach Zjedn. Ameryki wywołały na giełdach silną zniżkę kursów walorów, a na rynkach towarowych spadek cen, który — z wyjątkiem pszenicy wykazującej pewną wyżkę w związku z dużymi zakupami Anglii — objął prawie wszystkie podstawowe surowce. Na rynkach pieniężnych zanotowano w styczniu dalszy odpływ kapitałów do Ameryki oraz dość silny, choć przejściowy, spadek guldena holenderskiego i franka szwajcarskiego. Również kurs funta miał na ogół słabą tendencję a jeżeli nie doszło do znaczniejszej zniżki tej waluty tłumaczy się to

przede wszystkim wprowadzeniem dalszych zarządzeń ochronnych (np. zakazu operacyj spekulacyjnych złotem) oraz akcją interwencyjną Angielskiego Funduszu Walutowego.

W końcu stycznia i w pierwszych dniach lutego, w związku z dodatnim na ogół wrażeniem, jakie wywarło na rynkach światowych przemówienie kanclerza Hitlera, nastroje uległy poprawie i kursy papierów wartościowych oraz walut krajów europejskich zwyżkowały.

Na amerykańskim rynku pieniężnym nastąpił w ciągu stycznia wzrost płynności, o czym świadczy powiększenie się nadwyżek rezerw banków członkowskich z 3.070 mln. \$ w dniu 29 grudnia 1938 r. do rekordowo wysokiej kwoty 3.600 mln. \$ w dniu 26 stycznia. Wzrost sumy nadwyżek rezerw związany przede wszystkim z dużymi wydatkami rządu na zbrojenia i na nakręcanie koniunktury budzi w amerykańskich kołach finansowych poważne obawy. Przy tak wielkiej ilości niezatrudnionych środków, które prawdopodobnie osiągną w niedługim czasie kwotę 4 mlrd. \$, będzie bowiem rzeczą bardzo trudną przeciwdziałać niepożądaną ekspansji kredytowej, gdyż środki sto-

jące obecnie do dyspozycji Federal Reserve Board'u pozwalają zmniejszyć nadwyżki rezerw nie więcej jak o 760 mln. \$. Omawiając powyższe trudności, na które zwróciło również uwagę roczne sprawozdanie Federal Reserve Board'u, prasa finansowa przypuszcza, że wysiłki Banków Rezerwy Federalnej będą zmierzały do rozszerzenia swych uprawnień w dziedzinie regulowania kredytu i że sprawa ta w niedługim czasie będzie przedmiotem rozważań Kongresu.

Zapasy złota Stanów Zjedn. zwiększyły się w okresie od 29 grudnia do 26 stycznia z 14.508 mln. \$ do 14.640 mln. \$ t. j. o 132 mln. \$. Aczkolwiek przypływ złota był słabszy niż w grudniu, to w dalszym ciągu nie został on przeznaczony całkowicie do rozszerzenia podstawy kredytowej Banków Rezerwy Federalnej. Świadczy o tym fakt, że suma certyfikatów złota Banków Rezerwy Federalnej zwiększyła się jedynie o 117 mln. \$ (z 11.788 mln. \$ w dniu 29 grudnia do 11.905 mln. \$ w dniu 26 stycznia), czyli o 15 mln. \$ mniej, niż ogólne zapasy złota.

Ogłoszone w styczniu bilanse wielkich banków amerykańskich za 1938 r. wykazują silny wzrost pogotowia kasowego i wkładów. W bankach nowojorskich wkłady zwiększyły się w ciągu 1938 r. prawie o 1 mld. \$ do 6,6 mld. \$. Natomiast suma pożyczek udzielonych przez banki przemysłowi i rynkowi pieniężnemu uległa znacznemu zmniejszeniu. Najlepszym tego przykładem jest Chase National Bank, w którym suma nowych pożyczek obniżyła się w 1938 r. do 1.059 mln. \$ wobec 1.504 mln. w 1937 r. Jednak pomimo spadku działalności kredytowej zyski banków amerykańskich były na ogół zadowalające. Tłumaczy się to przede wszystkim zwiększeniem się portfelu papierów—głównie państwowych—oraz poważnymi zyskami, jakie zostały osiągnięte na tych lokatach w związku ze wzrostem kursów walorów w 1938 r.

Na giełdzie nowojorskiej nastąpił w styczniu—zwłaszcza w drugiej połowie—znaczny spadek kursów walorów. Z wyjątkiem pierwszego tygodnia miesiąca zarówno akcje jak obligacje zniżkowały nieprzerwanie. Obroty, które na ogół nie przekraczały 1 mln. sztuk akcji dziennie wzrosły w niektórych dniach ostatniego tygodnia stycznia do przeszło 1,8 mln. sztuk wskutek silnej podaży papierów ze strony kapitalistów europejskich.

Przejęciowa, lekka wyżka kursów w pierwszym tygodniu stycznia tłumaczy się przede wszystkim dobrym wrażeniem, jakie wywarło na Wall Street orędzie budżetowe prezydenta Roosevelta. Orędzie to, w którym prezydent Roosevelt wypowiedział się przeciwko wprowadzeniu nowych „drastycznych” podatków, rozproszyło na razie obawy przed wzmożonym fiskalizmem mogącym podciąć podstawę rozwoju przedsiębiorstw a m. ich rentowność. Preliminarz budżetowy na rok 1939/40 przewiduje deficyt w wysokości 3,3 mld. \$ wobec 4 mld. \$ w 1938/39 r., jednak rząd stoi nadal na stanowisku, że w okresie powrotu do ożywienia nie należy przeprowadzić większej redukcji wydatków publicznych. Aczkolwiek polityka ta musi wywołać wzrost ożywienia gospodarczego, to koła finansowe i gospodarcze zgłosiły co do niej poważne zastrzeżenia, gdyż doświadczenia z 1936 i 1937 r. wykazały, że nadmierne wydatki rządowe mogą doprowadzić do zbyt szybkiego i niezdrowego wzrostu aktywności gospodarczej, a następnie do nowego załamania się koniunktury. W tych warunkach optymizm, jaki się wytworzył na Wall Street po ogłoszeniu orędzia budżetowego prezydenta Roosevelta, nie był dostatecznie silny aby zneutralizować wpływy czynników ujemnych, jakie wystąpiły w następnych tygodniach stycznia. W kierunku zniżki kursów walorów oddziaływała przede wszystkim komplikująca się coraz bardziej międzynarodowa sytuacja polityczna oraz przebieg koniunktury gospodarczej w Stanach Zjedn., która kształtowała się w styczniu mniej pomyślnie, niż to przedtem przewidywano. Szczególnie duże rozczarowanie na Wall Street wzbudziło kształtowanie się sytuacji w przemyśle stalowym, który po stosunkowo niewielkim wzroście produkcji z 50% do 53% zdolności wytwórczej w pierwszych trzech tygodniach stycznia wykazał następnie spadek produkcji do 52%. Słaby rozwój wytwórczości w przemyśle stalowym w styczniu tłumaczy się przede wszystkim taktyką przedsiębiorców prywatnych, którzy wobec niepewnej sytuacji politycznej wstrzymywali się od większych inwestycji i udzielali stalowniom jedynie zamówień na zaspokojenie swych bieżących potrzeb. Taktyka ta była szczególnie widoczna ze strony fabryk samochodowych. Również w innych gałęziach przemysłu przetwórczego dało się zaobserwować w styczniu pewne osłabienie wzrostu produkcji, a zwiększenie się konsumpcji prądu elektrycznego oraz

średniej dziennej załadowań wagonów nie odpowiadało czynionym w grudniu przewidywaniom. W świetle tych faktów oraz wobec zamiarów Kongresu obniżenia wydatków państwowych przypuszczenia, że w 1939 r. nastąpi w Stanach Zjedn. mały „boom“, uważane są za nieuzasadnione. W związku z tym dawne poglądy uległy na Wall Street rewizji w tym kierunku, że wzrost wytwórczości przemysłowej w ciągu 1939 r. poczęto szacować na nie więcej, niż 15%. W tych warunkach tendencja dla walorów uległa na giełdzie nowojorskiej osłabieniu, a w trzecim a zwłaszcza czwartym tygodniu stycznia nastąpiła silna zniżka kursów w związku z dużymi sprzedażami papierów dokonywanymi pod wpływem wzrastających niepokojów politycznych. Znaczna część tych sprzedaży została podobno uskuteczniiona na zlecenie kapitalistów angielskich, co prawdopodobnie tłumaczy się zarządzeniami władz brytyjskich, które poleciły bankom londyńskim wstrzymać się od udzielania względnie sprolongowania pożyczek na cele spekulacji papierami zagranicznymi.

Na angielskim rynku pieniężnym nastąpił w styczniu znaczny wzrost płynności a stopa procentowa powróciła, wbrew przewidywaniom, do b. niskiego poziomu z czasów sprzed kryzysu wrześniowego. Już w pierwszym tygodniu miesiąca banki clearingowe kupowały na rynku każdą ilość 3-miesięcznych weksli skarbowych przy potrąceniu dyskonta $\frac{9}{16}\%$, zaś następnie $\frac{1}{2}\%$. Również pozostałe stopy procentowe uległy silnemu obniżeniu, a podaż wolnych środków na rynku była tak duża, że odczuwano brak materiału do dyskonta.

Kształtowanie się sytuacji na londyńskim rynku pieniężnym tłumaczy się przede wszystkim odpowiednią polityką władz, które starały się utrzymywać pogotowie kasowe banków clearingowych na wysokim poziomie. W pierwszej dekadzie stycznia, kiedy rynek spłacił, przy pomocy środków uzyskanych w bankach clearingowych, pożyczki zaciągnięte w Banku Angielskim na ultimo roku, przeciwdziałał Bank spadkowi pogotowia kasowego tych instytucji drogą znacznego powiększenia swojego portfela papierów państwowych. W następnych tygodniach miesiąca, kiedy powrót banknotów z obiegu świątecznego oddziaływał w kierunku zwiększenia, a płatności podatkowe — w kierunku zmniejszenia pogotowia

kasowego banków clearingowych, władze skoordynowały swoją politykę w taki sposób, że wkłady bankowe w Banku Angielskim zostały utrzymane na wysokim i prawie że stałym poziomie 118—119 mln. £. Bank Angielski zmniejszył swój portfel papierów państwowych o kwotę odpowiadającą mniej więcej sumie banknotów powracających z obiegu, zaś skarb obniżył sumy tygodniowych emisji Treasury Bills do 25 mln. £, czyli do połowy kwoty zapadających co tydzień weksli skarbowych (50 mln. £). Poza tym nowe emisje Treasury Bills, pomimo niskiej ich kwoty, nie zostały w całości przydzielone rynkowi, który uzyskał jedynie 22 mln. £, weksli skarbowych w drugim tygodniu stycznia, 23 mln. £ w trzecim a 20 mln. £ w czwartym. Dzięki tej taktyce rynek rozporządzał stale dużymi środkami a średnie oprocentowanie weksli skarbowych obniżyło się z 22 sh. 0'45 d. od 100 £ przy emisji z 23 grudnia do 10 sh. 3'54 d. od 100 £ przy emisji z dnia 20 stycznia. Zdaniem prasy powyższe posunięcia Banku Angielskiego oraz skarbu wskazują, że władze zamierzają przeprowadzić intensyfikację polityki taniego pieniądza.

W styczniu ogłoszone zostały bilanse banków clearingowych za 1938 r. W związku z wpływem kapitałów zagranicznych w drugiej połowie roku sprawozdawczego, bilanse te wykazują spadek wkładów o ok. 80 mln. £. Spadkowi temu odpowiada w bilansach przede wszystkim zmniejszenie się sumy płynnych aktywów o 64 mln. £ (pogotowie kasowe, wkłady w bankach, pożyczki krótkoterminowe i weksle zdyskontowane), a stosunkowo niewielkie obniżenie się lokat mniej płynnych a m. portfeli papierów oraz pożyczek o ok. 13 mln. £. Wobec zmniejszenia się płynności banków prezesi poszczególnych instytucji podkreślali w swych sprawozdaniach konieczność zwiększenia pogotowia kasowego, a przede wszystkim portfeli wekslowego i pożyczek krótkoterminowych kosztem zmniejszenia portfeli papierów i sumy pożyczek średnioterminowych. Zaznaczyć należy, że z tego ostatniego rodzaju pożyczek korzystają przede wszystkim angielskie firmy przemysłowe i handlowe.

Kurs funta angielskiego wykazał w styczniu dość silne wahania. Bezpośrednio po transferze 200 mln. £ złota z Banku Angielskiego do Funduszu Walutowego (patrz Zagraniczne Rynki Pieniężne za grudzień) kurs funta podwyższył się w stosunku do dolara z 4'64 \$ do 4'68 \$ za 1 £, jednak następnie w związku przede wszystkim

z dalszym odpływem kapitałów francuskich tendencja dewizy angielskiej uległa znowu osłabieniu. Aby nie dopuścić do dalszej niżki funta i w celu ułatwienia zadania Funduszowi Walutowemu władze wzmocniły znacznie embargo dla transakcyj spekulacyjnych w obcych walutach oraz złotem. Na żądanie Ministerstwa Skarbu Bank Angielski zwrócił się z prośbą do rynku złota oraz do giełdy dewizowej, aby zaprzestały udzielania pożyczek mogących ułatwić spekulację na niżkę funta. W myśl okólnika rozesłanego przez Foreign Exchange Committee nieoficjalny ten zakaz obejmuje udzielanie pożyczek pod zastaw złota lub walut obcych. Również zabronione zostały wszelkie transakcje terminowe walutami lub złotem, które nie wynikają z normalnych transakcyj gospodarczych, a mają charakter operacyj spekulacyjnych. Poza tym Bank Angielski wystosował do londyńskiej giełdy papierów list z prośbą o utrudnianie operacyj, które mogą zawierać elementy spekulacji na niżkę funta. Chodzi tutaj o zakupy walorów zagranicznych środkami uzyskanymi przy pomocy zaciągania kredytów w funtach. Aby uszczelnić powyższy system nieoficjalnej kontroli władze angielskie zwróciły się z prośbą o współpracę do niektórych państw zagranicznych. Według doniesień pracy finansowej władze monetarne Stanów Zjedn., Francji, Holandii i Szwajcarii przyrzekły współdziałać z Anglią w dziedzinie obrony kursu funta.

Powyższe energiczne zarządzenia władz angielskich skłoniły w połowie stycznia licznych spekulantów do krycia się, a Fundusz Walutowy, przeciwdziałając zbyt silnej zwyzce kursu funta, nabywał dość znaczne ilości dolarów i złota. Część skupionych dolarów odprzedał Fundusz na rynku terminowym, wywołując tym samym niżkę reportów w transakcjach 3-miesięcznych dolarami do $1\frac{3}{8}$ c., co równało się oprocentowaniu zaangażowanych kapitałów wg. stopy $1\frac{3}{8}\%$, wobec $2\frac{1}{2}\%$ w początkach stycznia.

W ostatnim tygodniu stycznia w związku z dymisją dr Schachta oraz wzrostem napięcia politycznego w Europie nastąpił znowu nacisk na funta, którego kurs obniżył się z $\$ 4.68$ do $\$ 4.67\frac{1}{2}$ za 1 £. Dalszy spadek funta został powstrzymany jedynie dzięki energicznej akcji interwencyjnej Funduszu Walutowego, który prawie codziennie sprzedawał złoto, a na rynku dewizowym dolary i to zarówno w transakcjach gotówkowych jak terminowych. Wprawdzie dzięki wprowadzeniu

embarga dla operacyj spekulacyjnych i współpracy państw zagranicznych operacje interwencyjne Angielskiego Funduszu Walutowego były stosunkowo niewielkie, jednak tym niemniej ponowne osłabienie tendencji funta wywołało na rynku rozczerowanie. Zdaniem prasy angielskiej banki holenderskie, francuskie i szwajcarskie nie stosują się zbyt rygorystycznie do zakazu finansowania transakcyj spekulacyjnych na niżkę funta, gdyż inaczej trudno wytłumaczyć spadek dewizy brytyjskiej w chwili, kiedy brak większych płatności w walutach obcych z tytułu importu oraz osłabienie tendencji franka szwajcarskiego i guldena holenderskiego działało na korzyść funta. W końcu stycznia oraz w pierwszych dniach lutego pod wpływem uspokojenia nastrojów, jakie nastąpiło po przemówieniu kanclerza Hitlera, kurs funta podniósł się do $4.67\frac{1}{8}$ \$ za 1 £ i Fundusz Walutowy nabywając zaofiarowane dewizy zagraniczne wyrównał częściowo straty zapasów złota poniesione w tygodniu poprzednim.

W dniu 1 lutego kanclerz skarbu przedstawił Izbie Gmin projekt ustawy upoważniającej Bank Angielski do przerachowania swych zapasów złota po cenie rynkowej (w dniu 1 lutego r. b. 148 sh $7\frac{1}{2}$ d.). Ponieważ zapasy te były dotychczas wykazywane po cenie parytetowej 85 sh. za uncję czystego złota, rezerwy złota Banku wzrosną z 126.4 mln. £ do 221 mln. £ czyli o ok. 95 mln. £. Jednocześnie projekt ustawy przewiduje zmniejszenie obiegu fiducjarnego z 400 mln. £ do 300 mln. £. Obecne przeliczenie zapasów złota Banku Angielskiego nie pociągnie za sobą żadnej zmiany podstawy kredytowej Banku, gdyż różnica 5 mln. £ będzie przekazana w papierach państwowych z departamentu bankowego do emisyjnego wzamian za unieważnione banknoty. W myśl projektu ustawy aktywa departamentu emisyjnego — zarówno złoto jak i papiery — będą obliczane co tydzień po kursie dnia sporządzania bilansu (w środy), przy czym wszelkie nadwyżki ponad sumę emitowanych biletów będą przekazywane do Funduszu Walutowego, zaś niedobory będą pokrywane przez wpłatę Funduszu do Banku odpowiednich sum w złocie wzgl. papierach państwowych. Zysk książkowy w wysokości 95 mln. £ wynikający z przeliczenia zapasów złota Banku Angielskiego będzie przekazany Funduszowi Walutowemu. Na razie jednak nie jest jeszcze wiadome, czy Fundusz zatrzyma przekazane mu papiery dla własnych celów, czy też ulokuje je na rynku

pieniężnym dla sfinansowania wydatków budżetowych skarbu.

Zdaniem prasy angielskiej przeliczenie zapasów złota, które umożliwia zmniejszenie emisji fiducjarnej o 100 mln. £ może się przyczynić do poprawy tendencji funta, gdyż podniesienie emisji fiducjarnej z 230 mln. £ do 400 mln. £ dokonane w początkach stycznia było poza granicami Anglii częstokroć mylnie interpretowane jako krok inflacyjny.

Wobec wprowadzenia zakazu dokonywania operacji spekulacyjnych obroty na londyńskim rynku złota uległy w styczniu znacznemu zmniejszeniu. Z wyjątkiem kilku dni ostatniego tygodnia miesiąca, kiedy ogólna suma zawartych transakcyj wynosiła 600—900 tys. £ dziennie, obroty nie przekraczały nigdy kwoty $\frac{1}{2}$ mln. £. Cena złota, jak zwykle, kształtowała się w zależności od wahań kursu dolara. Najwyższą cenę a m. 150 sh. 5 d. za uncję zanotowano 4 stycznia, zaś najniższą 148 sh. $5\frac{1}{2}$ d. dnia 19 stycznia.

Na londyńskiej giełdzie papierów panowała w styczniu słaba tendencja. Obroty były niewielkie a kursy zarówno akcji jak obligacji spadały nieprzerwanie, obniżając się w końcu stycznia znacznie poniżej poziomu sprzed miesiąca.

Na francuskim rynku pieniężnym nastąpił w ciągu stycznia dalszy wzrost środków obrotowych w związku przede wszystkim z postępującą repatriacją kapitałów z zagranicy, detezauryzacją biletów bankowych przez ludność francuską oraz dużymi sprzedażami papierów na giełdzie. Według oświadczenia złożonego przez ministra Reynaud suma kapitałów, jaka powróciła do Francji od dnia 2 listopada 1938 r. do połowy stycznia osiągnęła już kwotę ok. 12 mlrd. fr. W ostatnim tygodniu stycznia repatriacja kapitałów przybrała znowu większe nasilenie, przekraczając podobno w jednym tylko dniu 31 stycznia sumę kilkuset milionów franków. Detezauryzacja biletów przez ludność francuską odzwierciedliła się przede wszystkim we wzroście wkładów oszczędnościowych. W ciągu pierwszych 24 dni stycznia wkłady te zwiększyły się o 1.150 mln. fr., podczas gdy w analogicznym miesiącu r. ub. wzrost ten osiągnął zaledwie 417 mln. fr. Aczkolwiek obfitość środków wywołała na rynku znaczny spadek stopy procentowej (np. pieniądza dziennego z $1\frac{3}{4}\%$ do 1%), to skarb nie mógł już przeprowadzić dalszego obniżenia

oprocentowania swych obligów krótkoterminowych ze względu na duży spadek kursów papierów państwowych. Zdaniem prasy spadek stopy procentowej od pieniądza krótkoterminowego przy równoczesnym wzroście stopy od kredytu długoterminowego świadczy o tym, że przeprowadzone w początkach stycznia obniżenie stopy dyskontowej Banku Francji oraz oprocentowania biletów skarbowych było przedwczesne.

Kurs franka francuskiego kształtował się w styczniu mocno. W stosunku do funta kurs franka utrzymywał się stale w pobliżu poziomu 177 fr. = 1 £., przy czym częstokroć Fundusz Walutowy przeciwdziałał wyższości franka drogą skupu dewiz na Londyn. W stosunku do innych walut frank wykazywał słabsze wahania niż funt i Fundusz Walutowy sprzedawał stosunkowo rzadko dolary, w niewielkich zresztą ilościach. W rezultacie zapasy złota Francuskiego Funduszu Walutowego uległy w styczniu dalszemu zwiększeniu.

Cena płacona przez Bank Francji za złoto obniżyła się z 42.612 fr. za 1 kg. w dniu 4 stycznia do 42.265 fr. w dniu 31 stycznia.

Pomyślne kształtowanie się sytuacji franka pozostaje przede wszystkim w związku ze wzrostem zaufania do polityki finansowej i gospodarczej rządu, która doprowadziła w styczniu do dalszego spadku bezrobocia i wzrostu produkcji. Dodatkowo wrażenie na rynku paryskim wywołało również ogłoszenie bilansu handlowego Francji, który za 1938 r. wykazuje deficyt w wysokości 15 mlrd. fr. wobec 18 mlrd. fr. w 1937 r. Jeśli się pominie ujemne saldo bilansu z koloniami a uwzględni deprecjację franka w ciągu 1938 r., to deficyt bilansu handlowego we frankach Poincaré'go wynosił w r. ub. jedynie 5 mlrd. fr. wobec 9 mlrd. fr. w 1937 r. Zdaniem prasy francuskiej główną przyczyną poprawy bilansu handlowego jest przede wszystkim zmniejszenie się importu surowców, które nastąpiło nie tyle z powodu spadku rzeczywistego zapotrzebowania, ile wskutek ustania zakupów spekulacyjnych, które miały miejsce w 1937 r. w związku z ucieczką od franka. Drugą przyczyną poprawy bilansu handlowego był wzrost eksportu francuskich wyrobów fabrycznych, któremu sprzyjała z jednej strony dewaluacja franka a z drugiej lekka poprawa koniunktury światowej w ostatnim kwartale 1938 r.

Na paryskiej giełdzie papierów nastąpił w ciągu stycznia znaczny, silniejszy niż w innych centrach finansowych, spadek kursów walorów. Przyczyną tego była w dużej mierze grudniowa, zbyt daleko idąca zwyżka kursów, która osłabiła pozycję techniczną giełdy. W tych warunkach paryski rynek papierów zareagował już w pierwszej połowie stycznia niezwykle silną zniżką kursów na pierwsze wiadomości świadczące o pogorszeniu się sytuacji międzynarodowej. Spadek ten nie był jednak dostatecznie duży, aby uodpornić giełdę przed wpływem wzrastających w drugiej połowie miesiąca niepokoїв politycznych. Podobnie jak na wszystkich innych rynkach światowych wystąpiła w Paryżu ponowna znaczna zniżka kursów walorów, która objęła zarówno papiery prywatne jak renty państwowe. Na uwagę zasługuje, że pomimo słabej tendencji rent, nowa 4% francuska pożyczka konwersyjna, wyłożona do subskrypcji w Holandii i Szwajcarii, została w pełni pokryta.

Na holenderskim rynku pieniężnym panowała w styczniu w dalszym ciągu b. duża płynność, a stopa procentowa kształtowała się na niezmiennym, niskim poziomie.

W drugiej połowie stycznia tendencja guldenu uległa osłabieniu i kurs dewizy holenderskiej, wobec stosunkowo niewielkich operacyj interwencyjnych Funduszu Walutowego, obniżył się stopniowo z $1.85\frac{1}{16}$ flh. za 1 \$ do $1.86\frac{5}{8}$ flh. za 1\$. W dniu 30 stycznia, kiedy pod wpływem wzrastającego naprężenia w oczekiwaniu na mowę kanclerza Hitlera, nastąpiła silniejsza ucieczka kapitałów do Stanów Zjedn., Fundusz Walutowy zwiększył swą działalność interwencyjną na rynku i drogą sprzedaży znacznych ilości dolarów (zdaniem „The Economist” 10—20 mln. \$) nie dopuścił już do dalszego spadku kursu guldenu. Słabsze kształ-

towanie się kursu guldenu w drugiej połowie stycznia tłumaczy się obok ucieczki kapitałów również rozwinięciem się spekulacji na zniżkę dewizy holenderskiej. Spekulacja ta opierała się przede wszystkim na przeświadczeniu, że kurs guldenu, który w okresie ostatniego spadku funta utrzymywał się na dość stałym poziomie w stosunku do dolara, jest obecnie przeceniony. Zdaniem prasy finansowej należy przypuszczać, że w tych warunkach ataki spekulacji na guldenu będą się powtarzały od czasu do czasu, jednak ich skuteczność będzie zależała wyłącznie od stanowiska holenderskich władz monetarnych, które—jak to wykazały doświadczenia z końca stycznia—panują całkowicie nad sytuacją walutową.

Na niemieckim rynku pieniężnym odczuwano w pierwszej połowie stycznia duży brak środków obrotowych. Po zamknięciu subskrypcji na nową pożyczkę Rzeszy nastąpiło w drugiej połowie stycznia pewne upłynnienie rynku, które zdaniem prasy niemieckiej tłumaczy się nie tylko wykupem przez skarb znacznych ilości zapadających weksli skarbowych t. zw. Lieferschattanweisungen, lecz również napływem środków „z innych źródeł” (prawdopodobnie z Banku Rzeszy).

W końcu drugiej dekady stycznia kanclerz Hitler zwolnił dr Schachta ze stanowiska prezesa Banku Rzeszy, powołując na jego miejsce ministra gospodarki narodowej, dr Funka. Według prasy zagranicznej dymisja dr Schachta pozostaje przede wszystkim w związku z różnicą zdań, jaka zaszła między dr Schachtem a rządem na tle trudności finansowych Rzeszy. Dla pokonania tych trudności dr Schacht proponował podobno podwyższenie podatków, rząd jednak temu się sprzeciwił i udzielił mu dymisji.

Stopy procentowe i wskaźniki kursów za granicą.

	Koniec grudnia	Koniec stycznia
Stopy procentowe.		
New York:		
Pieniądz dzienny	1%	1%
Dyskonto 3-miesięcznych akceptów bankowych	$1\frac{1}{2}\%$	$1\frac{1}{2}\%$
Londyn:		
Dyskonto 3-miesięcznych weksli skarbowych	$1\frac{1}{16}\%$	$\frac{1}{2}-\frac{17}{32}\%$
Pożyczki pod zastaw papierów w „innych bankach“ (nie-clearingowych)	$\frac{3}{4}\%$	$\frac{1}{2}-\frac{5}{8}\%$
Paryż:		
Pieniądz dzienny	2%	1%
Dyskonto prywatne	$2\frac{1}{2}\%$	2%
Amsterdam:		
Pieniądz dzienny	$\frac{1}{4}\%$ (nom.)	$\frac{1}{4}\%$ (nom.)
Dyskonto prywatne	$\frac{1}{8}\%$	$\frac{1}{8}\%$
Wskaźniki kursów walorów.		
New York (Dow Jones):		
30 akcji tow. przemysłowych	153·62	136·42
20 „ „ kolejowych	33·16	27·93
20 „ „ użyteczności publicznej	22·66	22·30
40 pożyczek	90·04	89·28
Londyn (Fin. News):		
30 akcji przemysłowych	79·8	73·7
20 pożyczek	123·2	120·1
Paryż (Ag. Éc. et Fin.):		
Wskaźnik ogólny	107·3	96·2
Renty państwowe	93·3	85·6
Amsterdam (Telegraaf):		
Wskaźnik ogólny	226·71	201·01
Notowania akcji banków centralnych.		
Londyn: (Bank Angielski za 100 £ nomin.)	£ 329· $\frac{1}{2}$	£ 327· $\frac{1}{2}$
Paryż: (Bank Francuski za 1.000 Fr. nomin.)	Fr. 8.930—	Fr. 7.880—
„ Bank Rozrach. Międzynar. (za 625 fr. szwajc. w złocie)	„ 4.920—	„ 4.300—

A N G L I A.

Bank Angielski. W miesiącu styczniu w Banku Angielskim nastąpiły doniosłe zmiany, które uwidoczniły się w bilansie z dnia 11 tegoż miesiąca.

notów z obiegu wyniósł w tym czasie 12·4 mln. £. Pozycja papierów państwowych wzrosła o 24·8 mln. £ ponieważ sprzedano papierów za 5·2 mln. £. Różnica pomiędzy kwotą

(w milionach £)

Stan rachunków dnia:	Złoto	Weksle i pożyczki	Papiery państwowe	Inne papiery	W k ł a d y			Bilety w obiegu	Bilety w depart. bank.	„Proportion“
					publiczne	bankowe	inne			
29. 12. 1937	326·4	9·2	114·6	20·9	11·4	120·6	36·6	505·3	41·9	24·8%
28. 12. 1938	326·4	28·5	69·2	21·5	15·9	101·0	36·8	504·7	51·7	34·1%
4. 1. 1939	326·4	48·9	71·4	22·4	20·5	136·0	37·2	488·1	69·0	35·6%
11. 1. „	126·4	22·1	96·2	22·3	19·2	118·1	36·7	475·6	51·4	29·5%
18. 1. „	126·4	18·5	85·8	23·6	12·3	119·9	36·7	468·0	59·1	34·9%
25. 1. „	126·4	18·8	82·0	21·9	12·9	118·2	36·7	463·8	63·2	37·6%

W celu wzmocnienia zapasów Funduszu Walutowego przeniesiono z Banku Angielskiego złota za 200 mln. £. W rezultacie zapasy złota Banku spadły do 126·4 mln. £ czyli do najniższego poziomu od 12 stycznia 1933 r. kiedy wynosiły 120·5 mln. £. Emisja fiducyjna ustalona w pierwszych dniach grudnia 1938 r. na 230 milj. £ została powiększona w dniu 6 stycznia r. b. do 400 mln. £.

Departament Emisyjny otrzymał od Funduszu Walutowego, wzamian za złoto, papiery państwowe za 200 mln. £ (prawdopodobnie weksle skarbowe). Równocześnie departament emisyjny zwrócił departamentowi bankowemu papierów za 30 mln. £ otrzymanych przy podwyższeniu emisji fiducyjnej z 200 do 230 mln. £, wzamian za banknoty, które zostały unieważnione. Można by więc przypuszczać, że w departamencie bankowym bilety zostały w ten sposób zmniejszone o 30 mln. a papiery państwowe wzrosły o tę samą sumę. W rzeczywistości jednak pozycja biletów w departamencie bankowym czyli t. zw. rezerwa zmniejszyła się tylko o 17·6 mln. £, gdyż powrót bank-

banknotów, które powróciły z obiegu (12·4 mln £) a sumą sprzedanych papierów (5·2 mln. £), czyli 7·2 mln. £ mogłaby nasuwać przypuszczenie, że podstawa kredytowa uległa rozszerzeniu o 7·2 mln. £ wpłaconych na rachunki wkładów. Jednakże dzięki spłacie pożyczek zaciągniętych przez rynek w końcu roku ogólna suma wkładów zmniejszyła się łącznie o 19·7 mln. £. Tak więc wzrost emisji fiducyjnej nie pociągnął za sobą ekspansji kredytowej. W następnych tygodniach miesiąca, wskutek dalszych spłat zadłużenia przez rynek, pozycja weksli i pożyczek spadła do 18·8 mln. £. Obieg biletów uległ dalszemu skurczeniu do 463·8 mln. £. Tak znaczny w swych rozmiarach spadek obiegu nie jest tylko wynikiem normalnego zmniejszenia się cyrkulacji banknotów po okresie świątecznym, lecz najprawdopodobniej pochodzi z detezauryzacji banknotów zagranicą. W rezultacie spadku obiegu rezerwa wzrosła do 63·2 mln. £ a „proportion“ wyniosła 37·6%. Papiery państwowe zmniejszyły się z 96·2 mln. £ w dniu 11 stycznia do 82 mln., w dniu 25-ego z powodu płatności zapadających Treasury Bills.

F R A N C J A.

Bank Francuski. Tabela na następnej stronie przedstawia zmiany ważniejszych pozycji tygodniowych stanów rachunków w okresie od 22 grudnia 1938 r. do 26 stycznia 1939 r.

Wskutek dalszej repatriacji kapitałów działalność kredytowa Banku Francuskiego w styczniu 1939 r. zmniejszyła się. Portfel wekslowy wynosił w dniu 26 stycznia 8·2 mlrd. fr. wobec

(w miliardach franków fr.)

Stan rachunków dnia	A k t y w a							P a s y w a			Pokrycie złotem obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań
	Złoto	Dewizy i należn zagran.	Portfel weksl.	Portfel papierów własn.	Dług skarbu państwa	Pożyczki zastawowe	Pożyczki 30-dniowe pod zastaw bonów	Obieg biletów	R-ki bież. skarbu i kasy amort.	Inne r-ki bieżące	
22. 12. 1938	87·3	0·8	9·3	1·9	30·6	3·6	0·4	108·5	5·9	26·2	62·01%
29. 12. „	87·3	0·8	9·7	1·9	30·6	3·6	0·4	110·9	5·1	25·4	61·63%
5. 1. 1939	87·3	0·8	7·9	1·9	30·6	3·7	0·8	111·5	29·1		62·07%
12. 1. „	87·3	0·7	7·7	1·9	30·6	3·5	0·5	110·2	5·3	23·4	62·73%
19. 1. „	87·3	0·7	7·6	2·2	30·6	3·4	0·5	109·3	5·6	24·0	62·75%
26. 1. „	87·3	0·7	8·2	2·5	30·6	3·4	0·1	109·4	5·4	24·8	62·44%

9·3 mld. fr. dnia 22 grudnia r. ub. Stan pożyczek zastawowych obniżył się o 200 mln. fr. do 3·4 mld. fr. w dniu 26 stycznia, a pożyczek 30-todniowych o 300 mln. fr. do 100 mln. fr. Natomiast Bank zakupił papierów na kwotę 600 mln. fr., przez co ich portfel wzrósł na dzień 26 stycznia do 2·5 mld. fr. Obieg banknotów wynosił w dniu 26 stycznia 109·4 mld. fr.

wobec 108·5 mld. fr. dnia 22 grudnia 1938 r. a więc o 900 mln. fr. więcej. Zmniejszyły się natomiast salda na rachunkach bieżących skarbu i Kasy Amortyzacyjnej z 5·9 mld. fr. do 5·4 mld. fr. a inne z 26·2 mld. fr. do 24·8 mld. fr. Pokrycie złotem obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań wzrosło z 62·01% w dniu 22 grudnia r. ub. do 62·44% na dzień 26 stycznia 1939.

N I E M C Y.

Bank Rzeszy. Bilans Banku Rzeszy wykazuje w styczniu b. r. spadek operacji kredytowych oraz obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań.

Poniżej przedstawiona tabela podaje zmiany jakie zaszły w ważniejszych pozycjach bilansu Banku Rzeszy:

Ogólna suma udzielonych kredytów spadła na ultimo stycznia w porównaniu z końcem ub. r. z 8.289 mln. RM. do 7.212 mln. RM. t. j. o 1.077 mln. RM. Wskutek tego stan kredytów spadł o 349 mln. RM. poniżej poziomu z dnia 30 listopada 1938 r. Powyższy spadek operacji kredytowych został spowodowany

(w milionach RM.)

Stan rachunków dnia:	A k t y w a							P a s y w a			Stosunek pokrycia kruszcowo-dewizowego do obiegu banknotów
	Złoto i dewizy zaliczone do pokrycia	Weksle i czek	Weksle skarbowe	Pożyczki lombardowe	Papiery wartościowe zalicz. do pokrycia bankowego	Bilon w kasach banku	Inne aktywa	Obieg banknotów	Natychmiast płatne zobowiązania	Inne pasywa	
31. 12. 1937	76	6.013	119	60	105	111	750	5.493	1.059	327	1·4%
31. 3. 1938	76	5.813	89	63	96	152	1.236	5.622	1.323	213	1·4%
30. 6. „	76	6.136	39	71	547	161	1.161	6.440	1.119	268	1·2%
30. 9. „	77	8.173	2	48	550	72	1.057	8.023	1.231	358	0·9%
31. 12. „	76	8.123	121	45	557	116	1.504	8.223	1.527	426	0·9%
7. 1. 1939	77	7.225	2	44	554	168	1.373	7.705	950	420	1·0%
14. 1. „	77	6.930	15	40	554	209	1.307	7.425	916	423	1·0%
23. 1. „	76	6.601	2	36	554	255	1.435	7.166	1.003	422	1·1%
31. 1. „	76	7.144	16	52	592	193	1.655	7.816	1.119	427	1·0%

zmniejszeniem się portfelu weksli i czeków z 8.123 mln. RM. do 7.144 mln. RM., co stanowi spadek o 979 mln. RM. oraz zmniejszeniem się stanu weksli skarbowych ze 121 mln. RM. do 16 mln. RM. czyli o 105 mln. RM. Z drugiej strony wzrósł stan udzielonych pożyczek lombardowych z 45 mln. RM. na 52 mln. RM., co stanowi wzrost o 7 mln. RM.

Ostatni bilans wykazał znaczny wzrost stanu papierów wartościowych zaliczonych do pokrycia bankowego. Stan tych papierów od czerwca ub. r. ulegał tylko minimalnym zmianom. Dopiero w grudniu ub. r. wykazał wzrost o 9 mln. RM., a w styczniu b. r. o dalsze 35 mln. RM. osiągając kwotę 592 mln. RM. To zwiększenie się stanu papierów wartościowych pozostaje w związku z t. zw. operacjami otwartego rynku.

Duży wzrost wykazała pozycja „inne aktywa”. Na ultimo stycznia wzrosły one w porównaniu z końcem ub. r. z 1.504 mln. RM. do 1.655 mln. RM., czyli o 151 mln. RM. Powyższy wzrost, jak stwierdza prasa niemiecka, został głównie spowodowany zwiększonym „przejściowym wykorzystaniem przez państwo kredytu obrotowego”.

Obieg banknotów wykazał spadek o 407 mln. RM. a stan natychmiast płatnych zobowiązań o 408 mln. RM., co łącznie stanowi spadek o 815 mln. RM. Spadek łącznej kwoty obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań jest o 262 mln. RM. mniejszy aniżeli spadek ogólnej sumy udzielonych kredytów. Powyższa różnica została spowodowana wzrostem stanu papierów wartościowych zaliczonych do pokrycia bankowego, zwiększeniem się zapasów bilonu i wzrostem pozycji „inne aktywa”.

STANY ZJEDNOCZONE.

Ruchy złota. W grudniu importowano złota z Anglii za 66·9 mln. \$, z Holandii za 21·6 mln., z Indyj—2·1 mln., Japonii—14·6 mln., Australii—4·8 mln. i z Chin za 1·9 mln. \$. Z zagranicznych rachunków „earmarked” nabyto złota za 12·6 mln. \$, tak że łącznie z nie-rejestrowanymi operacjami dokonany przez skarb, zapas złota Stanów Zjedn. w ciągu grudnia 1938 r. wzrósł o około 200 mln. \$, wobec 247 mln. w listopadzie, 305 mln. w październiku i 624 mln. \$ we wrześniu 1938 r.

W ciągu całego 1938 r. zapasy złota Stanów

Zjedn. wzrosły o około 1.750 mln. \$ w porównaniu z 1.502 mln. \$ w 1937 r.

Banki Rezerwy Federalnej. W styczniu pozycja certyfikatów złotych wzrosła do 11.905 mln. \$. Wkłady rządowe spadły o 174 mln. \$ do 767 mln. z powodu dużych wydatków skarbu. Obieg biletów, zwiększony w okresie świątecznym, skurczył się w ciągu miesiąca i w dniu 26 stycznia wynosił 4.319 mln. \$. Rezerwy banków członkowskich wzrosły w tym czasie do 9.166 mln. \$.

(w milionach \$)

Stan rachunków dnia:	Certyfikaty złote	K R E D Y T Y					Wkłady rządowe	Rezerwy banków członkowskich	Obieg biletów Rezerwy Federalnej	Pokrycie % we
		Razem	Dyskonto weksli	Skup akcept-tów	Papiery państwo-we	Inne				
30. 12. 1937	9.120	2.598	13	3	2.564	18	140	6.983	4.283	80·1%
29. 12. 1938	11.788	2.588	7	1	2.564	16	941	8.577	4.470	83·6%
5. 1. 1939	11.838	2.585	4	1	2.564	16	891	8.819	4.441	83·7%
12. 1. „	11.868	2.586	5	1	2.564	16	873	8.956	4.375	83·8%
19. 1. „	11.896	2.584	4	1	2.564	15	800	9.130	4.338	83·9%
26. 1. „	11.905	2.584	4	1	2.564	15	767	9.166	4.319	84·0%

Stopy dyskontowe banków biletowych.

PAŃSTWO	K o n i e c				Data, od której obowiązuje stopa	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana
	października	listopada	grudnia	stycznia					
	1 9 3 8	r.		1939 r.					
Anglia	2	2	2	2	30. 6. 1932.				
Belgia	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	27. 10. 1938.				
Bułgaria	6	6	6	6	15. 8. 1935.				
Czechosłowacja	3	3	3	3	1. 1. 1936.				
Dania	4	4	4	4	19. 11. 1936.				
Estonia	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	1. 10. 1935.				
Finlandia	4	4	4	4	3. 12. 1934.				
Francja	3	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2	4. 1. 1939.				
Gdańsk W. M..	4	4	4	4	2. 1. 1937.				
Grecja	6	6	6	6	4. 1. 1937.				
Hiszpania	5	5	5	5	15. 7. 1935.				
Holandia	2	2	2	2	3. 12. 1936.				
Indie	3	3	3	3	28. 11. 1935.				
Japonia	3·46	3·46	3·46	3·46	11. 3. 1938.				
Jugosławia	5	5	5	5	1. 2. 1935.				
Litwa	5	5	5	5	1. 7. 1938.				
Łotwa	5	5	5	4 ¹ / ₂	1. 1. 1939.				
Niemcy	4	4	4	4	22. 9. 1932.				
Norwegia	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	4. 1. 1938.				
Polska	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	18. 12. 1937.				
Portugalia	4	4	4	4	11. 8. 1937.				
Rumunia	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	5. 5. 1938.				
St. Zjedn. (N. Y.)	1	1	1	1	27. 8. 1937.				
Szwajcaria	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	25. 11. 1936.				
Szwecja	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	1. 12. 1933.				
Węgry	4	4	4	4	29. 8. 1935.				
Włochy	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	18. 5. 1936.				